

Meddelelser fra Plantepatologisk Nomenklaturudvalg (Dansk Plantepatologisk Selskab)

Nr. 1

Juni 1978

I n d l e d n i n g

Meddelelser fra Plantepatologisk Nomenklaturudvalg vil blive udsendt til Dansk Plantepatologisk Selskabs medlemmer efter behov. Hensigten er at holde interesserede løbende underrettet om Udvalgets arbejde, specielt dets Rekommandationer, og at bringe kommentarer vedrørende forekommende praksis i brugen af danske plantesygdomsnavne.

Vi modtager gerne indlæg og forslag. Det foreslås, at man opbevarer Meddelelserne, bl.a. af hensyn til forelæggelse af navngivningsproblemer ved Selskabets generalforsamlinger, og iøvrigt for at kunne vende tilbage til tidligere behandlede spørgsmål.

Paul Neergaard

Plantepatologisk Nomenklaturudvalg

Medlemmer valgt på Dansk plantepatologisk Selskabs
generalforsamling den 14. marts 1978

John Hockenhull, Landbohøjskolen, Plantepatologisk afdeling

H. Rønne Kristensen, Statens plantepatologiske Forsøg, Lyngby

Paul Neergaard (formand), Frøpatologisk Institut for Udviklingslandene, Hellerup

J.P. Skou, Forsøgsanlæg Risø, Afdelingen for Landbrugsforsøg

V. Smedegaard-Petersen, Landbohøjskolen, Plantepatologisk afdeling

K o m m i s s o r i u m

for Planteopatologisk Nomenklaturudvalg
(vedtaget på Dansk Planteopatologisk Selskabs generalforsamling den 14. marts 1978)

1. Udvalget skal foretage en vurdering og eventuelt stille forslag om en ny navngivning på dansk af allerede eksisterende vulgærnavne på plantesygdomme.
2. Udvalget skal foretage en vurdering og stille forslag om eventuel navngivning af plantesygdomme, der hidtil ikke har haft danske vulgærnavne.
3. Udvalget skal medvirke ved navngivning af nye plantesygdomme.
4. Udvalget skal påse, at nye navne og ændring af bestående i principperne er i overensstemmelse med de retningslinier, som er nedfældet i Paul Neergaards 'Navngivning af plantesygdomme på dansk' 2. udg. 1977.
5. Forslag til navngivning fremsendes til nomenklaturudvalget tillige med kort begrundelse for de stillede forslag.
6. Udvalget behandler de stillede forslag, hvorefter disse (med eventuelle modifikationer) udsendes til Dansk planteopatologisk Selskabs medlemmer via selskabets sekretær.
7. Udvalget afgiver en gang årligt, ved Dansk planteopatologisk Selskabs generalforsamling, indstilling om vedtagelse eller forkastelse af indkomne forslag. I tvivlstilfælde træffer generalforsamlingen afgørelse ved simpel stemmemajoritet.
8. Udvalget vælges af Dansk planteopatologisk Selskabs generalforsamling på en sådan måde, at flest mulige discipliner er repræsenteret.

Udskiftning af udvalgsmedlemmer kan ske efter anmodning fra medlemmer af Dansk planteopatologisk Selskab eller efter ønske fra udvalgsmedlemmer om fratreden.

Rekommandationer

(23. maj 1978)

1. Værtplantenavne: 'Retskrivningsordbog' bør følges, i tvivlstilfælde kan Johan Langes "Danske plantenavne" konsulteres.
2. Genitivformen bør ikke anvendes ved dannelse af plantesygdomsnavne.
3. Bindestreg bør kun anvendes ved sammensætning af latin-danske navne, samt hvor det af forståelsesgrunde er påkrævet.
4. Navne med endelsen -syge bør så vidt muligt undgås.
5. Dansk navngivning ud fra "direkte oversættelse" af patogenets videnskabelige navn vil i nogle tilfælde være acceptabelt.

Nye plantesygdomsnavne

Plantepatologisk Nomenklaturudvalg foreslår antagelse af følgende navne:

Cercospora-bladplet (Cercospora apii, C.beticola, C.carotae)

Lucernestangelplet (Colletotrichum trifolii)

Græspletnekrose (Drechslera catenaria, D.siccans)

Græsnetnekrose (Drechslera dictyoides)

Kløverstangelplet (Kabatiella caulivora)

Lakridsråd (Mycocentrospora acerina)

Sneglebælgstangelplet (Phoma medicaginis var. pinodella)

Aspepunge (Taphrina johnsonii)

Poppelblæresyge (Taphrina populina)

Rodbrunråd (Thielaviopsis basicola)

Kommentarer

vedrørende plantesygdomsnavne i Dahl, Hejndorf og Bagger:

Den grønne Bog (17. udg. DSR 1978)

Langt de fleste navne i denne meget udbredte standardhåndbog vedrørende bekæmpelse af havebrugets og gartneriets plantesygdomme og -skadedyr følger de retningslinier, man er enedes om ved drøftelser i Dansk plantepatologisk Selskab.

Men det vil måske være nyttigt at se nærmere på de navne, der ikke helt er i overensstemmelse med de accepterede retningslinier, specielt nogle af de nye navne, der bringes i forslag. Jeg forelægger derfor disse kommentarer til drøftelse i Udvalget.

Agurk-/agurke-. Bogen tøver mellem agurk- og agurke- i sammensætninger: agurkgrønmosaik, agurkmosaik, agurknekrose (nyt navn), agurkmeldug, men bibeholder det gennem mange år brugte navn agurkesyge (som i agurkesalat). Skønt sammensætninger med 'e' er korrekt retskrivning, bør nok sammensætninger uden 'e' foretrækkes; disse former er jo lidt kortere og har vundet hævd for plantesygdomsnavne; altså: agurksyge.

Rose-/rosen-. Bogen har former med og uden 'n' i sammensætninger: rosedværgsyge, rosegulmosaik og rosevisnesyge, alle tre nyindførte navne i denne udgave, imod andre gængse navne for rosensygdomme: rosenmeldug, rosenstråleplet, rosenrust, samt rosencikade og rosenvikler. Sammensætninger med 'n' er korrekte (rosenhave, rosenkavalere, rosenblad o.s.v.) - faktisk forekommer sammensætninger uden 'n' vel næppe.

Bindestregsnavne. Nogle navne staves med bindestreg uden at denne forekommer nødvendig: bønne-bakteriose, bønne-mosaik, tomat-bregneblad, brombærdværgsyge, hindbær-ringpletvirus, fersken-blæresyge, kirsebær-bladpletsyge m.fl., men i almindelighed bruges gennem hele bogen navne uden bindestreg, selv i lange navne uden at dette på nogen måde virker generende: begoniabrunbakteriose, kirsebærdværgsyge, pelargonieblomsterspatning, rodgallenematoder, chrysanthemumsorttråd (men dog chrysanthemum-galmyg), chrysanthemumminerfluer, salatnervebåndsklorose (men nervebåndsklorose hos stikkelsbær), nellikehvidkarfusariose. I kartoffel-rodtiltsvamp er

bindestregen forståelig (for at fremhæve sammenhæng mellem rod og filtsvamp), men forekommer dog ikke nødvendig. I zig-zag-blade (Crocus) er bindestreg ikke nødvendig for klarheden: zigzagblade.

Ordsammensætninger i toleddede navne. Udvalget foretrækker ordsammensætninger fremfor toleddede navne med genitivform (jfr. Nogle retningslinier, fastlagt ved Dansk plantepatologisk Selskabs bestyrelsesmøde, af 17. januar 1978). Pelargoniens pletbakteriose kan ligeså godt hedde pelargoniepletbakteriose som de accepterede former pelargonienosaik og pelargonieblousterspatning. Gulerodens sortråd på samme måde gulerodssortråd, agurkens pletbakteriose bliver til agurkpletbakteriose, fyrrens sprækkesvamp til fyrresprækkesvamp, og weymoutfyrrens blærerust til weymoutfyrreblænerust (syvstavelsesnavn, men der er flere tistavelsesnavne i bogen).

Mutationsnavne. I nogle få tilfælde er brugt mutationsnavne: hindbærringplet, narcischokoladeplet, prunusringplet, tomatringplet, vel fordi de internationalt brugte engelske mutationsnavne for virussygdomme her er slået igennem på dansk. På samme måde burde man kunne bruge rød øjenplet (engrapgræs) i stedet for øjnepletsyge, brumplet (jordbær) i stedet for brumpletsyge, og ahornrynkeplet (som er det klassiske navn på dansk) i stedet for ahornrynkepletsyge, alle svarende til det accepterede rosenstråleplet.

"Folkelige navne". Jeg har med glæde bemærket flere nye populære navneformer i bogen - nogle er måske gangse i praksis og med ukendt oprindelse? Måttesvamp, tidligere brugt, erstatter nu vert-de-gris, galoperende øblekraft er et herligt klingende og meget malende navn, falske trofler beskriver en champignonsygdom, rød væd en planegnessygdom, der "farver rød" af Corticium faciforme; svanehalse for ombøjede spirer hos tulipan har jeg heller ikke set eller hørt før - hvorfor ikke foretrække den poetiske frem for den tekniske betegnelse? Aborterende gråskimmel for abortinfektioner er rammende og må være en velkommen betegnelse for denne specielle, men almindeligt forekommende angrebsform, nyttig for forståelsen.

Navne som galoperende øblekraft og aborterende gråskimmel giver anledning til en indføjelse i "Navngivning af plantesygdomme på dansk" for endnu en kategori af plantesygdomsnavne: 5.5. Sygdomsforløb (side 14 i 2. udgave). I bogen omtales hos melon pluiselig nedvisning (trykfejl: nedsvidning), der hører hjemme her. Der må kunne findes andre eksempler.

Andre navne. Måske bør Udvalget tage stilling til kraterråd contra phomaråd (kartoffel). Bogen bruger førstnævnte form, imod hvilken der er fremført stærke argumenter. Tørveskimmel (foreslået af Hellmers) for Botrytis crystallina (mere korrekt navn: Chromelosporium fulvum) er et godt navn, som der er behov for som navn for denne meget almindelige og iøjnefaldende skimmel.

Paul Neergaard

Nordiske navne på plantesygdomme

N.J.F.'s arbejdsgruppe for botanisk nomenklatur under sektion IV (plantepatologi og landbrugszoologi) har i nogle år arbejdet på en fortegnelse over de videnskabelige og nordiske navne på mykoser og bakterioser inden for nordisk have-, jord- og skovbrug.

Fortegnelsen er ved at være færdigudarbejdet. Den indeholder navnene på ca. 1000 patogener, som alle er ført op to date i forhold til den internationale taxonomiske litteratur med angivelse af autorer og de mest relevante synonymer.

De danske navne bliver angivet i overensstemmelse med principperne i Paul Neergaards "Navngivning af plantesygdomme på dansk".

Fortegnelsen kommer endvidere til at indeholde de engelske navne, som vil være ført a jour med den nye udgave af "List of common British plant diseases", der skulle komme i løbet af 1978.

Fortegnelsen bliver opbygget med et hovedregister med patogener, værtplanter og trivialnavne, et patogenregister og et register for hvert sprog. Hvert register har henvisninger, så det vil være let at komme fra det ene til det andet.

Der bliver tale om en bog på ca. 400 sider i A-5 format.

J.P. Skou